

Dones pakistaneses: radiografia d'un col·lectiu invisible a Barcelona

Les barcelonines d'origen pakistanès formen un dels col·lectius més invisibilitzats de la ciutat. La distància cultural i idiomàtica, l'estigmatització i les barreres en l'accés al mercat laboral augmenten la vulnerabilitat de les dones i dificulten el seu apoderament econòmic. CRÍTIC fa un recull de les seves demandes principals i desmenteix alguns dels falsos mites que pivoten sobre aquesta comunitat.

Laura Aznar / @LauraAzLlu

Les barcelonines d'origen pakistanès formen un dels col·lectius més invisibilitzats de la ciutat. La distància cultural i idiomàtica, l'estigmatització i les barreres en l'accés al mercat laboral augmenten la vulnerabilitat de les dones i dificulten el seu apoderament econòmic. CRÍTIC fa un recull de les seves demandes principals i desmenteix alguns dels falsos mites que pivoten sobre aquesta comunitat.

La pobresa és una realitat molt present a Barcelona i afecta més d'un quart de la població, especialment les dones: segons dades de l'Ajuntament, **representen el 55% de les persones que es troben en aquesta situació**. A més, la suma de diversos factors, com ara la manca de temps, la sobrecàrrega de treballs o l'estat de salut, fa que elles pateixin més la pobresa i la precarietat.

En aquest context, l'Ajuntament de Barcelona ha impulsat [l'Estratègia contra la Feminització de la Pobresa i de la Precarietat](#), que té la voluntat d'estructurar una actuació municipal que posi l'accent en les causes d'aquest fenomen i desplegui mesures per combatre-les. En aquesta estratègia s'hi emmarquen diversos projectes, com el que es focalitza en les dones d'origen pakistanès a Barcelona. "És un col·lectiu que acostuma a ser molt invisible", explica la investigadora Berta Güell, "i que té dificultats per entrar als canals institucionals o per inserir-se al mercat laboral". Güell és una de les coordinadores de l'estudi titulat 'Barcelonines d'origen pakistanès', encarregat pel consistori amb un doble objectiu: conèixer la situació econòmica de les dones i recollir les seves propostes per transformar-les en actuacions institucionals, programes i polítiques públiques que responguin a les demandes de la comunitat.

La comunitat pakistanesa a Barcelona

La comunitat pakistanesa és encara recent a Barcelona, però ha anat prenent rellevància i se situa ara en el cinquè lloc per país de naixement pel que fa al nombre de residents a la ciutat, [segons les dades del Padró del 2017](#). És, però, un col·lectiu molt masculinitzat. El nombre de dones ha augmentat progressivament, sobretot a partir de les reagrupacions familiars; tanmateix, segueixen representant un percentatge força reduït (el 27% del total).

Moltes de les nouvingudes havien treballat al país d'origen i aquesta trajectòria s'ha trencat a Barcelona, algunes vegades per factors interns, com les dificultats amb l'idioma, els rols de gènere

de l'estructura familiar o per la reproducció de certes pautes culturals. Aquests elements són més presents en aquelles dones que provenen d'un origen rural i que tenen un estatus socioeconòmic més baix.

La discriminació per l'ús del vel o les traves per homologar els títols dificulten la inserció laboral de les pakistaneses

Altres vegades, el trencament de les trajectòries laborals s'explica per les dinàmiques de la societat receptora: la discriminació per l'ús del vel, les dificultats per accedir als serveis o les traves per homologar els títols de grau superior són barreres que dificulten la seva inserció al mercat laboral i el seu apoderament econòmic. **"Hi ha discriminació institucional: aquestes persones tenen moltes més dificultats per accedir a llocs de treball qualificats"**, comenta Berta Güell.

Per tal de visibilitzar les dones d'origen pakistanès i vèncer les vulnerabilitats que pateixen a l'hora d'intentar accedir al mercat laboral per aconseguir autonomia econòmica, és necessari desmentir alguns dels falsos mites que pivoten sobre aquesta comunitat i escoltar les propostes i demandes d'aquest col·lectiu.

Estigmes i falsos mites al voltant de les dones pakistaneses

L'estudi 'Barcelonines d'origen pakistanès' es fonamenta en entrevistes a 31 dones i en la realització de tres grups focals. Els relats de les que hi van participar coincideixen en el fet d'haver experimentat discriminació per l'ús del vel, des de sentir-se observades fins a escoltar comentaris en l'espai públic sobre la seva aparença física. Creuen que se les percep com a persones que no interaccionen amb la societat, que no parlen l'idioma i que només tenen cura dels fills a casa.

Fajar Butt: "La suposició segons la qual totes estem oprimides és una generalització molt molesta"

"A totes les que portem el vel ens fan la mateixa pregunta: si el nostre pare o marit ens hi obliga. **Això indica els prejudicis que hi ha cap a nosaltres, com si no tinguéssim criteri propi**". Així de contundent es mostra Fajar Butt, membre de les associacions [Estudiants Catalans d'Origen Pakistanès](#) i [Joventut Multicultural Musulmana](#). Segons explica, existeix l'imaginari col·lectiu que el bagatge cultural de les dones pakistaneses "és dolent" i que determinarà "el fracàs de les nostres vides". "La suposició segons la qual no sabem què és la llibertat i que totes estem oprimides és fruit del desconeixement i és una generalització molt molesta", rebla l'activista.

Els mitjans de comunicació, sovint, no serveixen per revertir aquest imaginari. "Quan veus la TV, la dona blanca es mostra com a molt apoderada, mentre que la dona àrab o pakistanesa hi surt com si fos l'oprimida", denuncia Butt, "El que mostra la televisió no és la realitat".

La generalització d'aquests discursos simplistes oculta el fet que **existeix també un moviment feminista important en aquesta comunitat**. "Les que són més practicants musulmanes reivindiquen que l'islam fomenta la igualtat de gènere", explica Berta Güell. D'aquesta manera, hi ha dones que fan servir el paraigua del feminisme islàmic per trobar esclatxes de negociació dins la família. "En canvi, les que tenen un coneixement menys profund de la religió no utilitzen tant aquesta capacitat de negociació", diu la investigadora.

Els stigmes que envolten la comunitat musulmana en general i les dones pakistaneses en particular

són una barrera en molts àmbits de la vida social, però en el marc laboral es fan especialment palesos. Per aquesta raó, explica Butt, hi ha dones que opten per no buscar feina en àmbits en què hagin d'estar de cara al públic. "Jo sóc higienista dental i la professora em va dir que tindria moltes dificultats per aprovar el grau, perquè no trobarien cap clínica que m'admetés per fer les pràctiques. Hi ha moltes dones que passen pel mateix", explica.

Existeix 'rumorologia' sobre els comerços pakistanesos: s'insinua que són màfies o que no paguen impostos

Berta Güell també apunta que existeix una certa "rumorologia" al voltant dels comerços pakistanesos, quan s'insinua que "són màfies" o que "no paguen impostos". "Això contribueix a l'estigmatització; **però, d'altra banda, se'ls percep com un col·lectiu no gaire problemàtic i treballador**. Aquestes etiquetes són positives", apunta Güell. També sobre el mercat laboral, els relats de les barcelonines d'origen pakistanès també desmenteixen el mite segons el qual l'islam prohibeix que treballin fora de casa. "No és la religió la que ho determina; són certs valors culturals ancorats en les tradicions més rurals els que poden tenir influència a l'hora de desenvolupar pràctiques més conservadores que reproduïxen els rols clàssics de gènere", exposa la investigadora.

Un altre dels falsos mites que l'estudi contradiu té a veure amb l'educació. "Molta gent se sorprèn quan dic que sóc pakistanesa, perquè pensen que nosaltres no estudiem, que no ens deixen", comenta Komal Naz, membre de l'equip de treball que va desenvolupar l'estudi 'Barcelonines d'origen pakistanès'. Contràriament al que podrien apuntar aquests clixés, la comunitat pakistanesa dona molta importància a l'educació, i en particular, a l'educació de les dones. "És un valor molt important, perquè en alguns casos elles són considerades les dipositàries de l'honor familiar, i les dones amb estudis augmenten l'estatus familiar", explica Güell. Tot i així, l'escola tampoc no és un ambient lliure d'estigma. "No totes aborden la diversitat religiosa i cultural; crec que els immigrants o els nens que tenen família d'origen divers no estan ben acollits al sistema educatiu", considera Fajar Butt.

Propostes per visibilitzar i apoderar les dones

A partir de les experiències de les entrevistades a l'estudi, una de les primeres constatacions és que aquest col·lectiu topa amb enormes dificultats a l'hora d'homologar els seus títols universitaris. Això afecta el seu accés al mercat laboral. "**A aquesta dificultat inicial s'hi sumen d'altres, com la barrera lingüística i la distància cultural**", explica Komal Naz.

Des del seu punt de vista, l'aprenentatge de l'idioma és necessari per evitar l'aïllament, particularment de les dones, i augmentar la seva autonomia. En el cas dels homes, el procés acostuma a ser més senzill, perquè majoritàriament són ells els que treballen fora de la llar o al capdavant d'un negoci, on es produeixen més situacions d'interacció. "A vegades, a les dones els costa compaginar les classes d'acollida, que acostumen a ser molt teòriques, amb la cura dels fills, i d'això es deriva la idea que no volen aprendre la llengua", exposa Naz.

Per aquesta raó, el col·lectiu proposa alternatives com la creació d'espais de conversa on s'abordin temàtiques diverses, que també els serveixin per saber com actuar en situacions quotidianes: quan van a cal metge, quan han de tramitar papers o quan han de parlar amb el tutor dels fills. Aquestes trobades potser requeririen una mediació d'entrada, però reforçarien els vincles comunitaris i propiciarien que les dones s'apoderessin.

Crear cooperatives i negocis liderats per dones són algunes propostes de les barcelonines d'origen pakistanès

Aquest seria el primer pas per impulsar una altra de les propostes principals de les entrevistades: crear cooperatives de dones i promocionar l'emprenedoria amb l'obertura de negocis en els quals elles tinguin un paper protagonista. "En aquest sentit, van sorgir idees molt interessants, també basades en projectes d'intercanvi cultural o un 'coworking' gastronòmic", explica Komal Naz.

Tot i així, creu que abans s'hauria de resoldre una qüestió amb la qual es troben moltes barcelonines d'origen pakistanès: **les dificultats per accedir als canals institucionals**. Aquest col·lectiu desconeix molts dels serveis que té al seu abast, com el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) o Barcelona Activa. Una manera de trencar aquesta "barrera de cristall" passaria per traduir els materials informatius, oferir un assessorament en més llengües estrangeres i distribuir fullets als principals espais de socialització de la comunitat, "com els oratoris, les associacions o les escoles d'idiomes". "D'aquesta manera entrarien en la realitat social i econòmica del lloc on viuen, i això els permetria fer una formació acadèmica per poder crear una cooperativa", rebla Naz.

Les demandes que recull l'estudi no es limiten a actuacions dirigides a aquest col·lectiu. Les entrevistades també detecten la necessitat d'implementar mesures contra la islamofòbia als llocs de treball. "A vegades, la discriminació és producte de la ignorància, però justament per això es necessita molta sensibilització als llocs de treball i afavorir una gestió no discriminatòria de la diversitat religiosa", conclou Komal Naz.